

3. Дзічкоўская, Н. Пазьтыка экфрасіса ў апавесці «Лабірынты» Вацлава Ластоўскага / Н. Дзічкоўская // Роднае слова. — 2011. — № 5. — С. 29–32.
4. Клинг, О. Толоэкфрасис: место действия как герой литературного произведения (возможности термина) / О. Клинг // Экфрасис в русской литературе / под ред. Л. Геллера. — М., 2002. — С. 97–110.
5. Постнова, Е. А. Экфрасис в творчестве В. А. Каверина 1960-1970-х гг.: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.01.01 / Е. А. Постнова. — Пермь, 2012.
6. Тишунина, Н. В. Методология интермедиального анализа в свете междисциплинарных исследований / Н. В. Тишунина // Методология гуманитарного знания в перспективе XXI века. К 80-летию профессора Моисея Самойловича Кагана. Материалы междунар. науч. конф., 18 мая 2001 г., Санкт-Петербург. Серия «Symposium». Вып. 12. — СПб.: Санкт-Петерб. филос. об-во, 2001. — С. 149–154.

### **Ірына Багдановіч (Мінск, Беларусь)**

### **БЕЛАРУСКІ СВЯТАР — АСОБА І ВОБРАЗ**

### **У ГІСТАРЫЧНЫХ ПЕРЫШЕТЫХ ХХ ст.**

*(на матэрыяле творчасці Вінцук Адважнага)*

**Н**ацыянальнае адраджэнне пачатку ХХ ст. моцнай хваляй ускальхнула ўсе сферы грамадскага і культурнага жыцця Беларусі. Мы прызьвічаліся, гаворачы пра гэтую з'яву, згадваць пераважна выбітныя постаці грамадска-палітычных дзеячаў і пісьменнікаў. Аднак неабходна падкрэсліць, што выключна важную ролю ў нацыянальным адраджэнні, у яго духоўнай сферы адыгралі беларускія святары. Святар перадусім — гэта рукапаложаная асоба, якая атрымала святарскае пасвячэнне і асноўная місія якой звязана з цэлебрацый Святой Імшы, падчас якой адбываецца таямнічае пераўтварэнне хлеба і віна ў Цела і Кроў Хрыста, якое прымаецца святарамі і вернікамі ў сакрамэнце Эўхарыстыі (Прычасця). Святар таксама нясе і тлумачыць вернікам Слова Божэа, прамаўляе «навуку» (казанне), удзяляе іншыя сакрамэнты (напрыклад, хросту, сужэнства, намашчэння хворых), адпраўляе належныя абрады (напрыклад, пахавання, асвячэння жытла). Вакол святара звычайна ўтвараецца і своеасаблівы культурны цэнтр парафіі: арганізуецца хор, нядзельная школа катэхезы для дзяцей, гурток мастацкай самадзейнасці альбо тэатральны гурток, распаўсюджваюцца газеты і кнігі. Падобную дзейнасць шырока разгарнулі ў сваіх парафіях беларускія святары, вылучылі Віленскай духоўнай семінарыі і Пецярбургскай духоўнай каталіцкай акадэміі, якія былі ішчырамі прыхільнікамі выкарыстання беларускай мовы ў богаслужэнні і праводзілі асветніцкую працу па адраджэнні беларускай нацыянальнай

самасвадомасці сярод жыхароў сваіх парафій. Невыпадкова касцёл лічыўся школай жыцця, дзе адбываецца духоўнае станавленне і выхаванне асобы. Прынамсі, так пісаў у вершы «Брату настаўніку», прысвечаным, відавочна, некаму са знаёмых святароў-адраджэнцаў, сьпінны заходнебеларускі паэт і святар Казімір Сваяк (кс. Кастусь Стэповіч). Ён заклікаў «брата» не гараваць у нядолі, не сумаваць, хоць льюцца слёзы, але верыць у адраджэнне беларусаў:

Вер, што беларус устане,  
Згіне хітрых панаванне.  
Духам глянё кругом-наўкола:  
Закрасуе касцёл-школа,  
Роднай мовай, родным чынам  
Аджыве наш бедачына [2, с. 79].

Нямала асобаў сярод нацыянальна свядомых святароў-беларусаў, шчырых працаўнікоў на ніве адраджэння, былі і выдатнымі пісьменнікамі: гэта, напрыклад, князды-беларусы Адам Станкевіч, згаданы ўжо Кастусь Стэповіч (Казімір Сваяк), Аляксандр Атрамовіч (Андрэй Зыюля) ды іншыя. Іх прыцелам і таксама выдатным, арыгінальным паводле асабліваці таленту пісьменнікам быў заходнебеларускі святар, айцец марыянін Язэп Германовіч (1890–1978), вядомы пад псеўданімам Вінцук Адважны.

Ён нарадзіўся ў Гальшанах Ашмянскага павета, скончыў Віленскую духоўную семінарыю, у 1913 г. быў пасвечаны ў князды, а ў 1924 г. уступіў у ордэн айцоў марыянаў у Друі. Ужо ў гэты перыяд ён актыўна далучаецца да беларускага духоўнага і нацыянальнага адраджэння: служыць святаром у вёсках Лапеніца Ваўкавыскага павета, затым Лукоўца Слуцкага павета, дзе актыўна спрычыняецца да справы беларусізацыі касцёла; затым, як айцец марыянін, шчыра аддаецца святарскаму служэнню ў Друйскім кляштары, а таксама ў Вільні. У гэты ж перыяд ён набывае вядомасць як беларускі літгатаар: з 1919 г. пачынае выступаць на старонках газеты «Беларуская крыніца» як палымяны публіцыст, а ў далейшым часта друкуецца як паэт, прэзаік, перакладчык. Апрача перыядычнага друку, асобнымі выданнямі ў Вільні пад крыптанімам А. W. выходзяць яго вершаваныя і прэзаічныя апо-весці «Як Казюк сабраўся да споведзі» (1928), «Казюкова жанітва» (1929), «Як Гануля збіралася ў Аргенціну» (1930), «Адам і Анэлька» (1931), «Унія на Палессі» (Альбертын, 1932), «Баглейка» (1932), пераклад вядомай расійскай казкі П. Яршова «Канёк-гарбунёк» (1932). У 1933 г. у Вільні выходзіць першы зборнік яго вершаў «Беларускія пымбаль» з прадмовай кс. А. Станкевіча, якая ўяўляла сабой грунтоўны нарыс творчасці Вінцук Адважнага.

У 1932 г. а. Я. Германовіча адарвалі ад чычнай працы на Бацькаўшчыне і як місіянера накіравалі на Далёкі Усход — у Харбін, дзе ён мусіў працаваць сярод рускага насельніцтва. Місія ўспрымалася хутчэй як высылка з радзімы — падалей ад нацыянальна-адраджэнскай працы на рэлігійнай ніве,

супраць якой былі ваража настроены афіцыйныя каталіцкія ўлады ў тагачаснай Заходняй Беларусі. Але і ў Харбіне, нягледзячы на досыць цяжкія ўмовы працы, перагрузжанасць абавязкамі, В. Адважны не кідае пісаць, у 1933 г. піша і даслае на радзіму свой новы твор — аўтабіяграфічную аповесць «Хлапец», якая друкуецца ў «Беларускай крыніцы» ў 1934—1935 гг. і выходзіць асобным выданнем (Вільня, 1935). З Харбіна, як вядома, арыштаваны ў канцы 1948 г., святар трапляе ў сталінскі лагер. Гэта быў цяжкі перыяд выпрабаванняў і цяперняў, перыяд адарванасці ад радзімы і выжывання ў нялюдскіх умовах лагернага жыцця. Духоўная моц і глыбокая вера айца Язэпа дазволілі яму выжыць і не зламацца ў той рэчаіснасці. Пасля вызвалення ў 1955 г. ён быў дэпартаваны ў Польшчу, затым выехаў у Рым, а адтуль у Вялікабрытанію, дзе ў лонданскім беларускім Доме айцоў марыянаў працягваў плённую святарскую службу (малітоўную і выхаваўчую) і літаратурную дзейнасць, рэдагаваў часопіс «Божым шляхам», напісаў і апублікаваў усламяны з лагернага жыцця «Кітай—Сібір—Масква» (Мюнхен, 1962), якія былі перакладзеныя на розныя мовы і сталіся шырока вядомымі ва ўсім свеце. Часопіс «Божым шляхам» на працягу 1960—1970-х гг. рэгулярна выходзіў з яго вершамі на рэлігійна-біблейную тэматыку і байкамі, дзе напоўніцу раскрываўся талент В. Адважнага як гумарыста і сатырыка. Байка была яго ўлюбёным жанрам, у якім найбольш якарава рэалізаваўся яго пазычны талент на ўсіх этапах творчасці. У часе эміграцыі была выдздзена і асобная кніга В. Адважнага «Байкі і іншыя вершы» (Лондан, 1973). Пяру а. Я. Германовіча ў гэты перыяд належаць таксама шматлікія мемуарныя творы: апрача лагэрных успамінаў ён піша ўспаміны са свайго гальшанскага і ашмянскага дзяцінства і юнацтва «Учора, сягоння, заўтра», піша пра сваіх бацькоў і шматлікіх сяброў-святароў, многія з якіх на той час ужо спачылі ў вечнасці (пра К. Сваяка, А. Зязюло ды інш.).

Уся творчасць В. Адважнага (а. Язэпа Германовіча) звязана з лёсам і гістарычнымі шляхамі беларускага народа. Пачынаючы ад ранняй палымянай публіцыстыкі 1919—1920 гг., дзе ён у духу і стылі «Мужыцкай праўды» Кастуся Каліноўскага плумачыў суайчыннікам, што яны — беларусы, асобны народ са сваёй гісторыяй, мовай, традыцыямі, характарам, знешнім выглядам («Мы беларусы», «Наша імя — беларусы», «Зямля наша — беларуская», «Даратгі Браты Беларусы» і інш.), ён і надалей, у паэзіі і прозе заходнебеларускага перыяду, рабіў акцэнт на праблеме нацыянальнага самаўсведамлення беларускага народа як галоўным чынніку яго адраджэння. Прыкладзем як адзін з узораў гэтага ўрачыстага плумачальнага красамоўства фрагмент артыкула «Мы беларусы» (1919):

«Даратгі Браты Беларусы! Паўне будзеце дзівіцца, што я вас Беларусамі называю, але чакайце — вы такі сапраўды Беларусы. “Што ж гэта Беларусь?” — пытаюць мяне суседзі. Адзін стары, дзядзька Міхал, кажаў: “Я ўжо шэсцьдзесят гадоў жыву, а зроду не чуў, што мы Беларусы”. Вось і гавары з

людзьмі: здзівіўся Гнедка, што яго канём называюць. — Вось, Браты Беларусы, мы, як і шмаг другіх народаў, таксама есмо асобным народам <...>

Мы таксама, як і другія народы, маем сваю гутарку; простая наша гаворка, але родная і для нас дарагая. Маем свой Край, зямлі многа, прасторы, бароў, рэкаў, азёраў. Маглі б мы быць пччаслівы, толькі ўся бяда, што не ведаем, як называемся. Кажам, што мы “тутэйшыя”. Другія пабыталі народ і веру; кажуць: “мы кожны ў сваім краі “тутэйшы”. Другія пабыталі народ і веру; кажуць: “мы польскія” або “рускія”. Не, браткі, мы ані польскія, ані рускія, мы саўсім інакшыя. Мы Беларусы.

Расказаўу мне адзін бывалы чалавек. “Перш, — казаў ён, — я таксама не разумеў, хто я такі. Я думаў і называў сябе «польскім». Дларылася мне быць прад вайной у Польшчы. Сэрца маё цешылася: я каталік. Быў у касцёлах пекных, ламаў язык, каб пекна па-польску гаварыць. Аднак паліякі крыва на мяне паглядалі. Як прыйшлося работы шукаць, то яшчэ горай выйшла.

Так і вярнуўся дахаты. Не далей як у два гады пасля таго ўцякалі мы ад вайны да Расеі. Там ізноў бяда: маскалі лякоць нас «паліяцкай» мордай. Хто ж мы, калі гэтак? Нідзе нас не прымаюць. У Расеі і ў Польшчы мы чужыя. Па-пштоўску не ўмеем — то ж мы не лівны. Мы Беларусы — вось хто мы!” <...> [I, с. 526–527].

Апрача публіцыстыкі К. Каліноўскага, традыцый, на якую абапіраўся В. Адважны, была творчасць Францішка Багушэвіча, а асабліва прамова да паэтычнага зборніка «Дудка беларуская» (1891), дзе былі сфармуляваны асноўныя ідэі беларускага нацыянальнага адраджэння. Уплыў Ф. Багушэвіча адчувальны ў вершах зборніка В. Адважнага «Беларускія цымбаль», сама назва якога наследуе «музычную» традыцыю «Дудкі...». Да таго ж, паводле біяграфічных крыніц, менавіта творчасць Ф. Багушэвіча зрабіла вызначальны ўплыў на станаўленне нацыянальнай свядомасці самога В. Адважнага і як беларускага святара і як беларускага паэта. Так, кс. А. Станкевіч у прамовах да «Беларускіх цымбалаў» пісаў: «Беларуская народная свядомасць прыйшла да В. А. хутка. Даді яе “Дудка” і “Смык” Багушэвіча, якіх яму дастарчылі ягоныя аднапаветнікі, беларускія адраджэнцы кс. А. Лісоўскі і паэт кс. А. Астравовіч (Андрэй Зязюля)» [I, с. 554]. А вучань айца Язэпа біскуп Чэслаў Сіповіч згадваў пра гэты ж факт крыху інакш. Ён пісаў, што першы раз у сваім жыцці Я. Германовіч сутыкнуўся з беларускім друкаваным словам, калі трапіў у гарадскую школу ў Ашмянах, і гэта была менавіта «Дудка» Багушэвіча. «Якую дае яму і ягонай сястры Людвіні беларускі каталіцкі святар Гуневіч. Гэтая кніжачка адчыніла ім вочы, што яны беларусы, і з гэтай пазіцыі яны не сышлі праз усё жыццё» [I, с. 567].

Гэты аўтабіяграфічны факт адлюстраван у таксама і ў аповесці «Хлапец», дзе па-масташку глыбока і праўдзіва раскрываецца няпросты лёс беларускага хлопчыка Вінука Паўловіча, прататыпам якога з’яўляецца, без сумнення,

сам аўтар. На жыцёвым шляху Вінцука важную ролю адыгрываюць не толькі сям'я, сацыяльна-гістарычныя абставіны, якія ставяць перад хлопчыкам свае вымогі, але, можа найбольш, менавіта каталіцкі касцёл і ягоныя прадстаўнікі — гэта найперш беларускі ксёндз Тамаш Галуза, які сее ў вучнях нацыянальную свядомасць, даводзіць, што яны асобны беларускі народ, пушчаны самім Богам у свет, і арганіст Харашуха — таксама шчыры свядомы беларус, які становіцца добрым апекуном для хлопчыка пасля смерці ягонай матулі, удавы Ганулі Якубіхі, бо ад сіраты адвярнуліся ўсе сваякі.

У апавесці малююцца глыбока праўдзівыя карціны жыцця беларускай вёскі пачатку XX ст., калі завяршыла нацыянальнае адраджэнне, пракладваючы сабе шлях паміж ціскам польскага духавенства і расійскага чыноўніцтва. Адзін з цэнтральных персанажаў твора — малады ксёндз вікарый Галуза, які за сваю актыўную беларускую дзейнасць у касцёле, у школе і сярод парафіянаў у вёсцы Мураванцы быў пакараны адхіленнем ад працы ў парафіі і высланы ў кляштар: «...варункі кары выйшлі ксяндзу Галузу самыя лёгкія (дай, Божа, кожнаму такую кару!) — тры месяцы кляштару, пяцьдзясят рублёў штрафу і тры галды без права быць пробашчам» [1, с. 216]. На развітанне ксёндз запрасяў да сябе сваіх любімых вучняў, сярод якіх быў, вядома ж, Вінцук, а таксама арганіст Харашуха. Ксёндз шчыра размаўляе з хлопцамі, наказвае ім быць сапраўднымі мужчынамі, годна трымацца ва ўсіх жыццёвых выпрабаваннях. Ён расказвае гісторыю са сваіх дзіцячых гадоў, звязаную з Францішкам Багушэвічам. Аднак спачатку пытаецца ў вучняў, ці ведаюць яны, хто такі Мацей Бурачок? Вучні адказваюць, што гэта беларускі паэт, які напісаў «Дудку беларускую» і «Смык беларускі». Ксёндз, задаволены адказам, распавядае далей пра тое, што ён ведаў асабіста Мацея Бурачка і што сапраўднае прозвішча таго — «Франціш Багушэвіч».

Да знаёмства спрычыніўся бацька ксяндза Галузы, у якога завёўся па «нейкай напасці» суд з суседзьмі з-за кавалка арандаванай зямлі і ён, запротшы каня і ўзяўшы дванаццацігадовага сына, паехаў «да Багушэвіча на раду». Багушэвіч слухаў бацькаву скаргу, нешта запісваў, пытаўся, радзіў, як і належыць адвакату. Пасля абмеркавання зямельнай справы, распавядаў ксёндз Галуза, «Багушэвіч звярнуўся ка мне і пытае: "Ну, а ты, маладзец, хто ты?" А я яму рэзва кажу: "Я Тамаш Галуза, сын Габрыэля Галузы з вёскі Пархулева". А ён мяне пытае: "А скажы ты, ці ты польскі, ці рускі?" Я падумаў і кажу: "Я тутэйшы!" А бацька мяне штурхае пад бок і падказвае: "Кажы — польскі!" Але я стаю на сваім: яшчэ раз падумаў і кажу: «Лутэйшы, але польскі веры!» І думаю сабе тагды: добра я сказаў ці не. Ну, і смяюся тагды Багушэвіч, смяюся, але нейкім смехам неабідным! Мы самі з бацькам прачувалі, што тут нешта напуталі і не маглі гэтай лутаніцы разблытаць, — дзук і мы смяяліся самі з сябе, глядзячы на пана Багушэвіча. А ён абняў мяне і кажа: "Ах ты, мальш, будзеш калісьці бойкім чалавекам: я віджу, што стараешся думаць, а

гэта многа значыць. Башка, помні, вучы хлапца: будзеш мець пацеху з яго!" Тагды Багушэвіч пасадзіў нас на крэслы, угасціў нас і стаў нам тлумачыць аб веры і народнасці: хто мы такія і як трэба любіць зямлю і мову сваю, — адным словам, ён першы пасеў у мам сэрцы любоў да Бацькаўшчыны. Ад гэтай пары я ўжо ніколі не называў сябе тутэйшым, бо ведаў, што я беларус. Пасля ўжо я сам талкаваў суседзям і аб ясных народных катэхізімах» [1, с. 220]. Так успамінаў знаёмства з Багушэвічам ксёндз Галуза, дадаўшы, што на развітанне паэт прачытаў ім «з памяці некалькі сваіх вершаў», ад якіх «мой башка аж клаўся ад смеху», і «падараваў нам на памятку сваю кніжачку "Дудка беларуская", а мяне пачалаваў у абедзве шчакі». Арганіст Харашуха заўважыў, што такім чынам ён дастаў «багаславенства ад самога беларускага патрыярха» [1, с. 221].

Далей падчас гэтай сустрэчы, нягледзячы на тое, што ўжо было позна і вучняў трэба было адпускаяць дамоў, ксёндз чытаў усім «Дудку беларускую», тлумачыў сэнс яе вершаў, «гаварыў аб адносінах расейскай улады да нашага народа і аб патрэбе адраджэння» [1, с. 221]. Гэта была сапраўды «народная катэхізіма» — вучэнне аб страце і неабходнасці вяртання нацыянальнай самасвядомасці: «Наш народ праз доўгія гады ляжыць як бы ў гарачы <...>, а ведама, што дзеесца з чалавекам у гарачы: ён траціць памяць, не ўладае сам сабой <...>. Так і на нас, беларусаў, напай нейкі страшэнны чад шчмрут: мы страцілі памяць і розум, і вот нам здаецца, што мы нейкія другія — палікі ці маскалі <...>. Мы з гэтага дуру забыліся, што мы былі калісьці вялікім, магутным і разумным народам; а наша прстая беларуская мова не толькі была мовай мужыцкай, але панавала на князёўскіх дварах у Навагрудку, Менску, Крэве, Віцебску і Полацку, а нават і на каралеўскім дварэ ў Вільні. Тым часам цяпер кожны смаркаты пісакі крывіць душу на маскоўскі фасон, а мы перад ім топчаемся, стыдаемся роднай мовы і баімся кожнага смерднюха, што здалёку да нас прыехаў. Мы ахвотна хватаемся за чужое, бо гэта нам здаецца лепшае і моднае. Чужыя людзі ў вочы нас, як малых дзіцяй, зводзяць; а за вочы з нас, як з дурных, смяюцца. Вот да чаго мы дажыліся! <...>. Мы можам ужо вылезці з чужых пялёнак і стаць на свае собскія ногі, загаварыць сваім уласным голасам, пазнаць самі сябе і пастаяць за сваё <...>» [1, с. 221].

Такім чынам, ксёндз Галуза ў апавесці В. Адважнага «Халапец» выступае сапраўдным святачам праўды, носьбітам нацыянальнай свядомасці і хрысціянскай духоўнасці. Ён ахвярна змагаецца за гэтаго праўду, за гістарычнае права роднага народа на самастойнае развіццё. Духоўнае правадніцтва ксяндза Галузы абумоўлена самім яго пакліканнем да святарства, пакліканнем да абвяшчэння Богага Слова сярод свайго народа, які мусіць уваскрэснуць з доўгага замагільнага сну. Калі арганіст Харашуха ў адной з размоў з ксяндзам выказвае сумненне, што такое магчыма, — «паўстаць і быць незалежнымі», бо «нашы людзі такія некультурныя, простыя, несвядомыя», — ксёндз Галуза

ўзлўнена адказвае: «Што ў людзей немагчыма — то магчыма ў Бога! <...> Наша справа — справа Божая: мы стаім за справядлівасць і жадаем, каб кожны чалавек і кожны народ меў тое і ўладарыў тым, што яму належыць ад Бога <...> Наша адраджэнне апіраецца на праве прыродным» [1, с. 200–201]. Прыроднае права ксёндз папулярна тлумачыць як «закон натуры», паводле якога нельга «каня карміць мясам, а сабаку сенам, бо гэта супраціўляецца іхнай натуре». Так і беларускі народ, прыроднае права якога сталася парушаным: «...ён вельмі працавіты, здольны, а вось не можа выдаць нічога вялікага, бо мы жывём чужым духам — культурай чужацкай, якая марнуе нашы сілы. О, каб даць нашаму прастаму народу ягонае роднае слова ў школе, у касцёле, у царкве — дык народ стаў бы расці і развівацца...» [1, с. 201].

Пасля гэтай размовы з ксяндзом, падчас якой закраналіся і іншыя пытанні нацыянальнага быцця, арганіст Харашуха доўга не мог заснуць, думкі наплывалі, і ён сам сабе казаў: «Эх, каб хоць з дзесяць такіх энергчных ксяндзоў, як наш Галуза, дык сапраўды адрадзілі б край. А так... І дзіўна, чаму папоў беларусаў няма?» [1, с. 202]. А далей герой бачыць незвычайную відзежу: нібыта ў біскупскай мітры перад ім ізноў з'яўляецца ксёндз вікарый, трымаючы ў руках «дзве Майсеевы табліцы», але Харашуха не можа прачытаць, што на іх напісана. Вікарый працёр табліцы, літары на іх сталі агністымі і асялілі арганіста. Тады «сам вікарый стаў чытаць грамавым голасам, як бы труба ерыхонская». Гэта быў «новы закон адраджэння», прамоўлены нібыта самім Богам на ўзор хрысціянскага дэкалогу, які, абудзіўшыся, запісаў «на свежую памяць» арганіст: «Слухай, Харашуха, і ўвесь Народ Беларускі! 1. Беларус, пазнай сам сябе! 2. Беларус, не стыдайся свайго імені! 3. Беларус, помні, што дзень твай волі саўсім блізка! 4. Любі Бацькаўшчыну сваю, зямлю сваю, мову сваю! 5. Не адракайся ані абсмейвай братаў сваіх! 6. Не ганяйся за нічым чужым! 7. Не прыкідвайся сам чужынцам! 8. Не абмаўляй сваіх братаў, каторыя працуюць для адраджэння! 9. Не завідуй чужынцам іхнай бацькаўшчыны. 10. Ані іхнай мовы, ні культуры, і ані ежы, ані адзежы, ані ўсяго таго, што бачыш у іх» [1, с. 202].

Такім чынам, можна казаць, што апавесць В. Адважнага «Хлапец» утрымлівала ў сваім ідэйным змесце сапраўды праграму беларускага нацыянальнага адраджэння, стварала яго «катэхізіс» — вучэнне, заснаванае на хрысціянскім і патрыятычным грунце. Не дзіўна, што правадніком такога вучэння паказаны святар — сапраўдны духоўны лідар народа, які вядзе яго да пазнання адвечных Божых праўдаў веры, навучае распазнаваць гэтыя праўды і бараніцца ад зманлівых спакусаў чужымі раскошамі, якія насамрэч абарочваюцца гвалтам і прымусам, страгаю самога гістарычнага быцця народа.

Творчасць Вінюка Адважнага, як і сама асоба айца Язэпа Германовіча, дае нам яскрава жыццёвы і ў многім тыповы прыклад беларускага святара першых дзесяцігоддзяў XX ст. — пастыра і настаўніка народа, асветніка і патрыёта,

які падзяляў лёс свайго, даручанага яму Богам, народа ва ўсіх выпрабаваннях, а часта варожых і неспрыяльных, варунках акрэсленага часу. Многае з таго, аб чым пісаў В. Адважны, пра што дбаў герой яго апавесці «Хлапец» малады ксёндз Галуза, застаецца актуальным і ў сённяшняй беларускай рэчаіснасці.

## Літаратура

1. Адважны, В. Выбраныя творы / В. Адважны. — Мінск: Кнігазбор, 2011. — 592 с.
2. Сваак, К. Выбраныя творы / К. Сваак. — Мінск: Кнігазбор, 2010. — 472 с.